

นตติ ปณฺณาสมา อากา
แฉงศวํง เสมอศวํยปญฺญา โนมํ

เอกสารประกอบสัมมนาวิชาการเรื่อง
“โลกของอิสลามและมุสลิมในอุษาคเนย์”
The Islamic World and Muslims in Southeast Asia

ยามาดะ นากามาสะ ที่อยุธยา และนครศรีธรรมราช

พลับพลึง คงชนะ

28 - 29 พฤศจิกายน 2551
โรงแรม ทวิน โลด์ส นครศรีธรรมราช

ยามาดะ นากามาสะ ท็อยยุธา และ นครศรีธรรมราช¹

พลับพลึง คงชนะ *

ความนำ

บทความนี้ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะเขียนเรื่องราว ยามาดะ นากามาสะ (Yamada Nagamasa) บุคคลในประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับอยุธยาและนครศรีธรรมราชเป็นจุด มุ่งหมายหลัก และไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะพิสูจน์ว่า ยามาดะ นากามาสะ มีตัวตนจริงหรือไม่ แต่มีจุดมุ่งหมายที่จะเสนอว่าเรื่องของยามาดะ นากามาสะ ถูกขยายความในลักษณะปรัมปรานิทาน (Myth)² ที่ทำให้ชาวญี่ปุ่นผู้นี้กลายเป็นวีรบุรุษ อันเนื่องจากการมีอำนาจวาสนา จนกระทั่งได้เป็นขุนนางในราชสำนักสยาม และได้ดำรงตำแหน่งเป็นถึงเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ความสำเร็จของ ยามาดะ นากามาสะ ทำให้เขากลายเป็นคนมีชื่อเสียงในหมู่ชาวญี่ปุ่น จนอาจกล่าวได้ว่า ถ้ามีการเขียนถึงญี่ปุ่นในสมัยอยุธยา ย่อมหนีไม่พ้นที่จะต้องพูดถึง ยามาดะ นากามาสะ ดังนั้นจึงมีหนังสือทั้งที่เป็นหนังสือวิชาการและนวนิยาย ที่เขียนเกี่ยวกับ ยามาดะ นากามาสะ โดยชาวญี่ปุ่นมากมาย ซึ่งมีผลให้คนไทยมีข้อมูลที่จะเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับเขาเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มที่จะอ้างอิงถึง ยามาดะ นากามาสะ ทั้งที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องโดยตรง³

อย่างไรก็ตาม ความที่ ยามาดะ นากามาสะ มีชื่อเสียงมาก ทำให้นักวิชาการบางคนตั้งข้อสงสัยว่า ยามาดะ นากามาสะ มีตัวตนจริงหรือไม่ คำถามนี้เป็นเรื่องท้าทายที่เป็นปัญหา ซึ่งนักประวัติศาสตร์ควรจะได้พิสูจน์โดยค้นคว้าหาหลักฐานมาทำการศึกษา เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือต่อไป

* สถาบันภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

คำถามเชิงปรัชญาประวัติศาสตร์เกี่ยวกับ ยามาตะ นากามาสะ

นักประวัติศาสตร์ที่ต้องการตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับ ยามาตะ นากามาสะ อาจตั้งคำถามเชิงปรัชญาได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับ ยามาตะ นากามาสะ เป็นสิ่งที่เป็นไปได้หรือไม่ ที่มาของคำถามนี้เกิดจาก สรยุทธ ศิริวรกุล นักวิชาการปรัชญา ได้ตั้งคำถามว่า ความรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้หรือไม่ สรยุทธ ศิริวรกุล ได้กล่าวว่า นักประวัติศาสตร์ดูเหมือนจะไม่มีใครสนใจที่จะถามตนเองด้วยคำถามดังกล่าว ทั้งที่เป็นคำถามพื้นฐานที่ต้องหยิบยกขึ้นมาถกเถียงกันก่อน⁴ ซึ่งผู้เขียนใคร่อธิบายเพิ่มเติมว่า เนื่องจากธรรมชาติของประวัติศาสตร์เป็นเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้ว จึงเป็นการสุดวิสัยที่จะมีผู้หนึ่งผู้ใดสามารถย้อนกลับไปดูเหตุการณ์ให้เห็นจริงได้ด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มวิมตินิยมทางประวัติศาสตร์ (Historical Scepticism) เกิดความสงสัย พวกเขาอ้างว่า สิ่งใดที่ห่างไกลจากประสบการณ์ทางผัสสะก็ยิ่งน่าสงสัยมากยิ่งขึ้น⁵ สำหรับคำถามที่ว่า ความรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้หรือไม่ อาจมีทั้งผู้ที่ตอบว่าเป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้ แต่ในที่นี้จะพูดถึงเฉพาะกลุ่มที่ตอบว่าเป็นไปได้ ส่วนผู้ที่ตอบว่าเป็นไปไม่ได้ ผู้เขียนปล่อยให้พวกเขายืนยันความคิดแบบนั้นต่อไป

กลุ่มที่เชื่อว่า ความรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้

การอธิบายความตอมนี้อิงอยู่กับความเชื่อของนักปรัชญาประวัติศาสตร์ตามตรรกวิทยาแห่งการค้นพบ (Logic of Discovery)⁶ ที่สรุปได้ว่า การค้นคว้าของตนล้วนแต่มุ่งไปสู่การค้นหาข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต โดยการเขียนประวัติศาสตร์จากหลักฐานต่างๆ ที่ค้นพบ ดังเช่นคำกล่าวของ ฟุสแตล เดอ กูลองค์ (Fustel de Coulonges) ที่ว่า "อย่าปรบมือให้แก่ข้าพเจ้าเลย ข้าพเจ้าไม่ได้กล่าวแก่ท่านหรอก แต่เป็นประวัติศาสตร์ที่ยืมปากของข้าพเจ้ากล่าว" ซึ่ง สุเทพ สุนทรนาถิช อธิบายความหมายของคำกล่าวนี้ว่า ประวัติศาสตร์มนุษย์เป็นสิ่งที่อาจ

ค้นพบได้⁷ ข้อเท็จจริงจะไม่พูดโดยตัวของมันเอง เพราะนักประวัติศาสตร์เริ่มศึกษา โดยการเลือกข้อเท็จจริงที่สำคัญและเกี่ยวข้อง ออกจากข้อเท็จจริงอื่นๆ ที่มีอยู่ทั่วไป และมีอยู่เป็นจำนวนมาก แล้วค้นหาว่าอะไรเป็นเหตุ (Causes) หรืออะไรเป็นผล (Effects) ตลอดจนค้นหาความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อื่นๆ และในที่สุดก็พยายามที่จะกำหนดความสำคัญหรือความหมายของเหตุการณ์ที่ศึกษานั้น ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา⁸ เมื่อพิจารณาความเชื่อของกลุ่มนี้ การเข้าถึงความจริงทางประวัติศาสตร์ก็คือ การให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างหลักฐานประวัติศาสตร์กับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์มากกว่าตัวนักประวัติศาสตร์

ดังนั้นกลุ่มที่เชื่อว่าความรู้เกี่ยวกับ ยามาตะ นากามาสะ เป็นสิ่งเป็นไปได้ จึงต้องค้นหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับ ยามาตะ นากามาสะ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักฐาน แล้วร้อยเรียงเป็นเรื่องราวของเขาย่างมีเหตุผล ด้วยกระบวนการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

อย่างไรก็ตาม พวกวิมตินิยมทางประวัติศาสตร์อาจยังมีข้อสงสัยว่า รู้ได้อย่างไรว่าประวัติศาสตร์ที่เขียนจากหลักฐานต่างๆ ตรงกับเรื่องที่เกิดขึ้นจริง คำถามนี้สะท้อนจุดอ่อนของนักปรัชญาประวัติศาสตร์กลุ่มนี้ เพราะยังไม่มีนักประวัติศาสตร์ผู้ใดกล้าหาญพอที่จะยืนยันว่า ประวัติศาสตร์ที่ตนเขียนขึ้นนั้นตรงกับความเป็นจริง แต่นักปรัชญาประวัติศาสตร์กลุ่มนี้มีความน่าสนใจ เพราะยืนยันยึดเรื่องข้อเท็จจริงตามที่หลักฐานประวัติศาสตร์บันทึกไว้

กลุ่มที่เชื่อว่า ความรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่เข้าถึงได้

ความคิดของนักปรัชญาประวัติศาสตร์กลุ่มนี้แตกต่างจากพวกวิมตินิยมซึ่งถือว่าไม่มีสิ่งที่เรียกว่าความรู้ทางประวัติศาสตร์ หรือแม้ว่าความรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้แต่เราก็เข้าถึงไม่ได้⁹ ความเชื่อของพวกนักปรัชญาประวัติศาสตร์กลุ่มนี้อิงอยู่กับทฤษฎีแห่งการสร้างสรรค์ (Constructivism Theory)¹⁰ ทั้งนี้เพื่อพยายาม

อดช่องโหว่จากการถูกโจมตีโดยพวกวิมตินิยม โดยอ้างว่าประวัติศาสตร์เป็นกิจกรรมสร้างอดีตที่เข้าถึงได้ ตัวอย่างเช่น โครเซ (Benedetto Croce) ถือว่านักประวัติศาสตร์สามารถสร้างอดีตขึ้นมาใหม่ โดยอาศัยการสืบค้นความเป็นจริงในอดีต และเชื่อว่าการศึกษาอดีตคือการวิเคราะห์พลังที่มีอยู่ในโลกปัจจุบัน อดีตจะต้องมองจากกระจกของปัจจุบัน¹¹ โครเซยังกล่าวว่า ประวัติศาสตร์ที่แท้จริงทั้งหมดคือประวัติศาสตร์ร่วมสมัย สิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตร่วมสมัยก็ต้องเกี่ยวข้องกับความสนใจ ทำให้การเขียนประวัติศาสตร์ (ในเหตุการณ์เดียวกัน) แตกต่างกันไป เพราะนักประวัติศาสตร์มีความสนใจต่างกัน¹²

นอกจากนี้ยังมีนักปรัชญาประวัติศาสตร์ในกลุ่มนี้คือ คาร์ล ปอปเปอร์ (Carl Popper) กล่าวว่า "เราไม่สามารถที่จะเขียนประวัติศาสตร์ขึ้นตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในอดีต สิ่งที่นักประวัติศาสตร์สามารถจะทำได้เพียงอย่างเดียวก็คือ การตีความทางประวัติศาสตร์" การตีความดังกล่าวนี้มีข้อสรุปของการวินิจฉัยแต่ประการใด ทั้งนี้เพราะว่านักประวัติศาสตร์ในแต่ละสมัยมีสิทธิที่จะตีความขึ้นใหม่ตามความคิดเห็น ความสนใจ และปัญหาของแต่ละคนได้อย่างไม่สิ้นสุด¹³ นักประวัติศาสตร์อาจใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับสาขามนุษยศาสตร์ ด้วยการจำลองอดีตจากความบังคลาใจ การเข้าถึงจิตใจเพื่อให้เข้าถึงความรู้สึกนึกคิดและความเป็นไปของมนุษย์ในอดีตมากที่สุด ซึ่งคอลลิงวูด (Robin Collingwood) เรียกวิธีดังกล่าวนี้ว่า "จินตนาการทางประวัติศาสตร์ (Historical Imagination)" อันเป็นการสร้างภาพพจน์ของอดีตขึ้นมาใหม่ในจิตใจของนักประวัติศาสตร์ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานที่เกี่ยวข้องด้วย¹⁴

ความเชื่อของนักปรัชญาประวัติศาสตร์กลุ่มนี้ก็คือ การให้ความสำคัญระหว่างหลักฐานประวัติศาสตร์กับความสนใจของนักประวัติศาสตร์มากกว่าเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ดังที่ อี.เอช. คาร์ (E.H. Car) กล่าวว่า ข้อเท็จจริงนั้นจะพูดได้ก็

ต่อเมื่อนักประวัติศาสตร์ทำให้พูด นักประวัติศาสตร์เท่านั้นที่จะเป็นผู้ตัดสินว่า ความจริงอะไรที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับที่เท่าใด และในเนื้อหาสาระใด¹⁵

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสองกลุ่ม กลุ่ม 1 เชื่อว่าความรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ กับกลุ่ม 2 ที่เชื่อว่าความรู้ทางประวัติศาสตร์เข้าถึงได้ แม้ว่าวิธีเข้าถึงความรู้ต่างกัน แต่ทั้งสองฝ่ายให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทางประวัติศาสตร์ตามลำดับ ดังนี้

กลุ่ม 1	หลักฐานประวัติศาสตร์	เหตุการณ์ประวัติศาสตร์	ผู้เขียนประวัติศาสตร์	ผู้เขียนประวัติศาสตร์มีความสัมพันธ์ต่อหลักฐานและเหตุการณ์น้อย
กลุ่ม 2	หลักฐานประวัติศาสตร์	ผู้เขียนประวัติศาสตร์	เหตุการณ์ประวัติศาสตร์	เหตุการณ์ประวัติศาสตร์มีความสัมพันธ์ต่อหลักฐานและผู้เขียนน้อย

เมื่อพิจารณาเรื่องยามาตะ นากามาสะ จากความเชื่อของคนกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ ถ้าเป็นพวกวิมตินิยมคงตอบว่าความรู้เกี่ยวกับยามาตะ นากามาสะ เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ แต่ถ้าเป็นพวกนักปรัชญาประวัติศาสตร์คงตอบว่า ความรู้ทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับยามาตะ นากามาสะ เป็นไปได้หรือเข้าถึงได้ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสังเกตคือ ทั้งสองกลุ่มต่างให้ความสำคัญต่อหลักฐานทางประวัติศาสตร์เช่นเดียวกัน ซึ่งเมื่อพิจารณารวมชาติของประวัติศาสตร์ 'ไม่ว่าจะมองในมิติใด หลักฐานประวัติศาสตร์นั้นมีความสำคัญต่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง การที่ผู้เขียนนำคำถามเชิงปรัชญามาบรรยายอย่างยืดเยื้อก็เพื่อเป็นการปูพื้นเรื่อง ยามาตะ นากามาสะ ที่นักประวัติศาสตร์ควรตรวจสอบข้อมูลอย่างจริงจังก่อนที่จะถูกขยายไปมากกว่านี้จนกลายเป็นเรื่องจริงทั้งหมด

ยามาตะ นากามาสะ คือปรัมปรานิทาน

การกล่าวว่ายามาตะ นากามาสะ เป็นเรื่องปรัมปรานิทานมาจากข้อสงสัยของนักวิชาการญี่ปุ่นบางคนที่ว่า ยามาตะ นากามาสะ ไม่มีตัวตนจริง เพราะไม่มีหลักฐานประวัติศาสตร์ใดที่กล่าวถึงบุคคลผู้นี้ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นกลุ่มความเชื่อของนักปรัชญาประวัติศาสตร์ตามตรรกวิทยาแห่งการค้นพบ หรือกลุ่มนักปรัชญาประวัติศาสตร์ที่เชื่อในทฤษฎีแห่งการสร้าง ต่างไม่อาจยืนยันการมีตัวตนของบุคคลผู้นี้ แม้ว่ากลุ่มที่มีความเชื่อในทฤษฎีแห่งการสร้าง ก็ไม่อาจสร้างเรื่องยามาตะ นากามาสะขึ้นมา เพราะปราศจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบรายชื่อคนญี่ปุ่นที่อยู่มาจากหนังสือความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น 600 ปี พบว่ามีชาวญี่ปุ่นคนหนึ่งชื่อ ยามาตะ นิซาเอมอน (Yamada Nizaemon) “ยามาตะ นิซาเอมอน คนهامเกี่ยวข้องกับ โอคุโบะ จิเอมอน ได้ไปสยามเวลานี้มีข่าวว่ารับราชการอยู่ที่นั่น”¹⁶ จดหมายเหตุต่างแดน (Ikoku Nikki) ซึ่งเป็นบันทึกเรื่องราวการทำงานของพระนิกายเซน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการรับใบเบิกরণประทับตราแดง ซึ่งเป็นหลักฐานที่น่าเชื่อถือ¹⁷ แต่สำหรับเหตุการณ์นี้เนื่องจากผู้เขียนบทความมีความจำกัดในเรื่องภาษา ไม่สามารถอ่านเรื่องราวตอนนี้จากเอกสารชั้นต้น และแม้ว่าข้อความที่อ้างมาถูกต้อง แต่ถึงกระนั้น หลักฐานนี้ก็ไม้อาจอำนวยความสะดวกให้ได้ว่ายามาตะ นากามาสะ กับยามาตะ นิซาเอมอน เป็นบุคคลเดียวกัน จนกว่าจะพบเอกสารที่เชื่อถือได้ว่าบุคคลทั้งสองเป็นคนเดียวกัน

นอกจากนี้ยังมีข้อสงสัยของอานโตะ โทรุ (Yano Toru) เกี่ยวกับเรื่องราวของยามาตะ นากามาสะ ตัวอย่างเช่น ภาพเขียนเรือสำเภาญี่ปุ่นที่อ้างว่ายามาตะ นากามาสะ ส่งไปถวายศาลเจ้าที่เมืองชิสุโอกะ เมื่อ พ.ศ. 2169 ต่อมาภาพนี้ถูกไฟไหม้เมื่อ พ.ศ. 2331 ข้อสงสัยก็คือ ภาพที่เห็นในปัจจุบันอ้างอิงว่าลอกจากภาพเดิมก่อนไฟไหม้ แต่ไม่มีการบันทึกเกี่ยวกับภาพเดิมก่อนหน้านี้อีกทั้งตัวหนังสือในภาพ

ไม่ค่อยจะเป็นแบบเดียวกัน แล้วมีตัวหนังสือเขียนว่า ยามาตะ นิซาเอมอง นากามาสะ
ข้อสงสัยเกี่ยวกับภาพอีกประการหนึ่ง ใครเป็นผู้วาดภาพเดิมนี้อยู่ยุคยา¹⁸

ข้อสงสัยอีกเรื่องหนึ่งคือ ภาพยามาตะ นากามาสะ ที่ส่งไปถวายศาลเจ้าที่
เมืองซึสุโอะกะในปี พ.ศ. 2421 สวมเสื้อผ้าแปลก แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2485 จึงเป็น
ภาพวาดที่แต่งตัวแบบไทย¹⁹

ภาพเขียนทหารอาสาญี่ปุ่นที่ส่งไปถวายศาลเจ้าที่เมืองซึสุโอะกะ เมื่อ พ.ศ.
2482 โดยอ้างที่มาของภาพว่าลอกมาจากวัดในอยุธยา²⁰ แต่วัดนี้ที่สร้างขึ้นใน
คริสต์ศตวรรษที่ 17 พังไปแล้ว มีผู้สงสัยว่า ธงที่อยู่ในภาพเป็นธงที่ใช้อยู่ในสมัยนั้น
จริงหรือไม่ ที่ตั้งของธงดูเหมือนว่าวาดเพิ่มเติมในภายหลัง²¹ ข้อสงสัยนี้เป็นตัวอย่าง
ที่นักวิชาการญี่ปุ่นควรเป็นผู้ตอบ เพราะสามารถก้าวข้ามกำแพงภาษา แม้ว่าข้อสงสัย
จะทำให้เรื่องราวของยามาตะ นากามาสะ ดูคลุมเครือ แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่มี
กิจกรรมเกี่ยวกับคนญี่ปุ่นที่อยุธยาและที่นครศรีธรรมราช

การค้นหาคำบุคลลอาจเริ่มต้นที่ ยามาตะ นิซาเอมอง ซึ่งในภาพเรือสำเภา
เขียนไว้ว่า ยามาตะ นิซาเอมอง นากามาสะ เป็นผู้ซึ่งครั้งหนึ่งเป็นคนهامเกี่ยว
ให้แก่ไคเมียวแห่งซุนชู ต่อมาได้เข้ารับราชการอยู่ที่สยาม เรื่องราวนี้ปรากฏอยู่ใน
“จดหมายเหตุต่างแดน” ซึ่งเป็นหลักฐานยืนยันว่าบุคคลผู้นี้มีตัวตนจริงอยู่ในประวัติ
ศาสตร์²² ในปี พ.ศ. 2464 ยามาตะ นิซาเอมอง คงดำรงตำแหน่งสำคัญ ผู้เขียน
ตีความจากข้อมูลในจดหมายเหตุที่ ยามาตะ นิซาเอมอง ส่งไปยังขุนนางญี่ปุ่นในปีนี้
และยังได้เขียนไว้ในปัจฉิมลิขิตว่า หวังว่าทูตอยุธยาที่เดินทางมาญี่ปุ่นจะสามารถ
ปฏิบัติหน้าที่ลุล่วงไปด้วยดี²³ ข้อมูลดังกล่าวให้ข้อเท็จจริงที่ว่า ยามาตะ นิซาเอมอง
เข้ารับราชการอย่างน้อยต้องเป็นเวลาก่อนปีที่ 11 ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

นอกจากนี้ในเอกสารจดหมายเหตุต่างแดน ยังมีเอกสารอีกฉบับหนึ่งชื่อ
“จดหมายเหตุท่านซากาอิ ทาดาโยะ จากขุนนางผู้หนึ่งในประเทศสยาม” ในจดหมายเหตุ

ฉบับนี้มีอักษรจีนที่ทับศัพท์การออกเสียงภาษาไทยอยู่หลายคำ ซึ่งมี ชิซาเค (Miki Sakae) ได้ตีความหมายว่า หมายถึงหลวงชัยศร (ทรัพย์) บัดนี้ได้เลื่อนเป็นพระเสนาภิมุข²⁴ จดหมายฉบับนี้เขียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2169 ซึ่งเป็นปีที่ 16 ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ผู้เขียนจึงสร้างภาพว่า ห้าปีต่อมา ยามาตะ นิซาเอมอน ได้เป็นหัวหน้าหมู่บ้านญี่ปุ่นในตำแหน่งออกพระ

ขณะเดียวกันอิวาโอะ เซอิอิชิ (Iwao Seiichi) ได้ให้ข้อมูลที่สรุปว่า ยามาตะ นากามาสะ ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าหมู่บ้านญี่ปุ่นในระหว่าง พ.ศ. 2163-2173²⁵ (ซึ่งเป็นปีที่ออกญาเสนาภิมุขไปดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชถึงแก่นิจกรม) การตีความของนักวิชาการท่านนี้คือ รวมยามาตะ นากามาสะ กับตำแหน่งออกพระเสนาภิมุขไว้ด้วยกัน อย่างไรก็ตาม การเลื่อนตำแหน่งเป็นเสนาภิมุขของบุคคลหัวหน้าหมู่บ้านญี่ปุ่น ในเอกสารวัน วลิต ได้บันทึกว่าได้รับการแต่งตั้งจากพระเจ้าแผ่นดินองค์ก่อน คือในรัชกาลสมเด็จพระเอกาทศรถ ซึ่งผู้เขียนจะอภิปรายในบทความต่อไป

บทบาททางการเมืองของออกญาเสนาภิมุข ในปี 2173

เมื่อตรวจสอบจากหลักฐานของไทย ไม่ปรากฏชื่อยามาตะ นากามาสะ หรือชื่อคนญี่ปุ่นอื่นๆ แต่มียศตำแหน่งและทินนามของหัวหน้าหมู่บ้านญี่ปุ่นที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงว่า เสนาภิมุข²⁶ เช่นเดียวกับจดหมายเหตุวัน วลิต ซึ่งบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับหัวหน้าหมู่บ้านญี่ปุ่น โดยเรียกว่าออกญาเสนาภิมุข (Oya Senaphimoc) ปัจจุบันเอกสารนี้ตีพิมพ์อยู่ในประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนานิกะ²⁷ ที่ส่วนหนึ่งกล่าวถึงบทบาททางด้านการเมืองของออกญาเสนาภิมุขที่ราชสำนักสยามและที่นครศรีธรรมราช

ผู้เขียนสงสัยว่า ในปี พ.ศ. 2171 ซึ่งเป็นปีที่ออกพระเสนาภิมุขได้เลื่อนตำแหน่งเป็นออกญาเสนาภิมุข²⁸ เขาได้ทำความดีความชอบสิ่งใด เมื่อผู้เขียนตรวจสอบ

จากเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ พ.ศ. 2173 เป็นปีที่สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมสวรรคต และเป็นปีครองราชย์ในสมเด็จพระเชษฐาธิราช ซึ่งเป็นพระโอรสองค์โตในสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ไทยในช่วงเวลานี้ย่อมทราบว่าการผลิตเปลี่ยนแผ่นดินครั้งนี้มีปัญหา เพราะก่อนที่สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมสวรรคต ทรงมีพระราชประสงค์ให้พระโอรสขึ้นครองราชย์ แต่ขุนนางฝ่ายหนึ่งที่มีออกญาลาโหมเป็นหัวหน้า สนับสนุนพระอนุชาคือพระศรีศิลป์ให้ขึ้นครองราชย์ ซึ่งเป็นไปตามกฎมณเฑียรบาล แต่ขุนนางอีกฝ่ายที่มีออกญาศรีวรวงศ์เป็นหัวหน้า สนับสนุนพระโอรสขึ้นครองราชย์ พระเจ้าทรงธรรมจึงโปรดให้ออกญาศรีวรวงศ์ไปเกลี้ยกล่อมออกญาเสนาภิมุข²⁹

ออกญาเสนาภิมุข แม้ว่าเป็นขุนนางที่มีศักดินาเพียง 1,000 แต่เป็นขุนนางที่รับราชการมานาน จึงมีเครือข่ายกว้างขวางและเป็นผู้มีทรัพย์ ที่สำคัญคือ การคุมกองกำลังทหารอาสาที่มีประสิทธิภาพ ทำให้สถานภาพของออกญาเสนาภิมุขเป็นตัวแปรสำคัญ ทั้งนี้เห็นได้จากการที่ออกญาเสนาภิมุขได้รับการเกลี้ยกล่อมจากขุนนางทั้งสองฝ่ายเพื่อตั้งมาเป็นพรรคพวก³⁰ ในที่สุดออกญาเสนาภิมุขจึงสนับสนุนฝ่ายออกญาศรีวรวงศ์ ให้สถาปนาพระโอรสขึ้นครองราชย์เฉลิมพระนามเป็นสมเด็จพระเชษฐาธิราช (พ.ศ. 2171-2172) ด้วยความดีความชอบนี้จึงทำให้ได้เลื่อนยศเป็นออกญา อาจในปีสุดท้ายของรัชกาลสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมหรือในปีแรกที่สมเด็จพระเชษฐาธิราชขึ้นครองราชย์ สำหรับฝ่ายออกญาศรีวรวงศ์ที่ได้รับตำแหน่งเป็นออกญาลาโหมในรัชกาลสมเด็จพระเชษฐาธิราชแทนออกญาลาโหมคนเดิมที่ไม่สนับสนุนพระองค์ให้ขึ้นครองราชย์

เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในปี พ.ศ. 2173 สะท้อนให้เห็นถึงธาตุแท้ของมนุษย์ที่เต็มไปด้วยกิเลส และความทะเยอทะยานในการไขว่คว้าหาอำนาจ ออกญาเสนาภิมุขก็เป็นหนึ่งในขุนนางเหล่านั้น³¹ แต่ออกญาลาโหมมีชั้นเชิงทางการเมือง

เหนือกว่า ได้ผลักดันให้ออกญาเสนาภิมุขไปดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ได้สำเร็จ แล้วปราบดาภิเษกเป็นสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ. 2172-2199) ขณะเดียวกันเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช (ออกญาเสนาภิมุข) ต้องเผชิญกับการต่อต้าน จากกลุ่มเจ้าเมืองเก่าและชาวนครศรีธรรมราช อีกทั้งยังต้องสู้รบกับปัตตานี จนกระทั่งสิ้นชีวิต อันเป็นผลจากความขัดแย้งทางการเมืองในนครศรีธรรมราช โดยเชื่อว่าได้เก็บกระดูกไว้ในเจดีย์แห่งหนึ่งในวัดพระศรีมหาธาตุ พร้อมกับความทรงจำเกี่ยวกับ “ญี่ปุ่นหัวโขน” ไว้ในเพลงกล่อมเด็กของชาวนครศรีธรรมราช

ยามาตะ นากามาสะ : พลังในอดีตที่มีผลต่อปัจจุบัน

ปรัมปรานิทาน ยามาตะ นากามาสะ อาจจัดได้ว่าอยู่ในรูปแบบตำนาน (Legend) ของวีรบุรุษที่ถูกเล่าขานต่อๆ มา นักวิชาการชาวญี่ปุ่นบางคนกล่าวว่าการระบายสีจนเลยเถิด ดังที่มีมิโก ซาโตะ ได้วิจารณ์ไว้ว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2436 ที่มีกรแต่งหนังสือเรื่อง “คนญี่ปุ่นในโลกของเรา” โดย วาตานาเบะ ชูจิโร (Watanabe Shujiro) และเรื่อง “24 วีรบุรุษแห่งโลกตะวันออกตะวันตก” โดย โอมาคิ เคอิเกะสึ (Omachi Keigetsu) ที่แต่งหนังสือเล่มนี้ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2442 เป็นต้นมา รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับ ยามาตะ นากามาสะ ที่พบในหนังสือแบบเรียนชั้นมัธยมฯ นั้น ล้วนแต่เป็นการรับเอาตำนาน ยามาตะ นากามาสะ ที่กล่าวเกินเลยโดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงทั้งสิ้น³²

อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาการตีความหมาย (Hermeneutic) แล้ว ปรัมปรานิทานเรื่องนี้ไม่ได้เล่าขานต่อๆ มาโดยไม่มี ความหมาย แต่ได้ถูกทำหน้าที่เพื่อสื่อความหมายบางประการ การทำความเข้าใจว่าปรัมปรานิทานยามาตะ นากามาสะ ได้ทำหน้าที่เพื่อสื่อสารในเรื่องใด คงต้องย้อนกลับไปดูประวัติศาสตร์สมัยเมจิซึ่งเป็นยุคที่ญี่ปุ่นทำการเปลี่ยนแปลงประเทศให้เป็นแบบสมัยใหม่ ญี่ปุ่นได้เลียนแบบการขยายอิทธิพลจากชาติตะวันตก ทั้งทางด้าน การทหารและเศรษฐกิจ ซึ่งดินแดนทาง

ได้เป็นดินแดนหนึ่งที่ญี่ปุ่นให้ความสนใจ แต่ติดขัดตรงที่ยังเป็นดินแดนที่ชาวญี่ปุ่นไม่คุ้นเคย เรื่องยามาตะ นากามาสะ อาจเป็นเรื่องหนึ่งที่สร้างความภูมิใจให้แก่คนญี่ปุ่น เนื่องจากเพื่อนร่วมชาติที่ครั้งหนึ่งเคยก้าวขึ้นมาเป็นบุคคลสำคัญเป็นถึงเจ้าของบูรณะ (ออกพระ) และราชาน้อย³³ ในดินแดนทางใต้ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกือบเป็นไปได้ที่ชาวต่างชาติจะได้รับตำแหน่งสูงเช่นนี้ในสังคมญี่ปุ่น

ในยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้ทำสงครามมหาเอเชียบูรพา ปรึมนิทานเรื่องยามาตะ นากามาสะ ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นจิตวิญญาณแห่งยุคที่เปลี่ยนไปเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่สนับสนุนนโยบายทางการเมืองและการทหาร ดังที่อิชิอิ โยเนะโอะ อ้างถึงบทความของคาโรล พารีช (Carol Parish) เรื่อง “ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น อันเกิดจากตำนานยามาตะ นางามาสะ” ตีพิมพ์ในวารสารของสยามสมาคม (JSS) บทความนี้ผู้เขียนให้ความหมายของตำนานที่เกี่ยวข้องกับยามาตะ นากามาสะ ว่า “มันไม่ใช่เป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องความจริงกับความเท็จ หากแต่เป็นการคิดที่ต้องการจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง” เขามีความเห็นว่าการสร้างตำนานชนิดนี้มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นอย่างละเอียดอ่อน นอกจากนี้เขายังชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มที่จะมีการอุปโลกนียามาตะ นากามาสะ ให้เป็นวีรบุรุษเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรระมัดระวัง และยังสามารถเสนอให้มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับยามาตะ นากามาสะ ในแง่วิชาการให้ลุ่มลึกยิ่งขึ้น³⁴

ปัจจุบันนิทานปรึมนิทานเรื่องยามาตะ นากามาสะ ได้ทำหน้าที่ตามสังคมที่เปลี่ยนไปเป็นสังคมแห่งเศรษฐกิจ เรื่องของเขาได้ทำหน้าที่อีกประการหนึ่งก็คือรองรับการขยายตัวของนักธุรกิจชาวญี่ปุ่นที่เดินทางมาทำงานในประเทศไทยจำนวนเพิ่มขึ้น รวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่เดินทางมาประเทศไทย ซึ่งมีแรงจูงใจประการหนึ่งจากเรื่องยามาตะ นากามาสะ ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัด

นครศรีธรรมราช ซึ่งพวกเขาคงไม่คิดว่าส่วนหนึ่งเป็นปรัมปรานิทาน และก้าวหน้าถึง
ชั้นโฆษณาเรื่องยามาตะ นากามาสะที่เมืองชิสุโอกะที่เชื่อว่าเป็นบ้านเกิดของเขา³⁵
และในปีนี้ (พ.ศ. 2551) ได้ทราบว่าคุณคนไทยได้สร้างภาพยนตร์เรื่องยามาตะ ซามูไร
แห่งอยุธยา ด้วย กิจกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นถึงพลังแห่งปรัมปรา
นิทานที่ใช้วีรบุรุษในอดีตสื่อสารถึงคนในโลกปัจจุบัน

ผลจากชื่อเสียงของเรื่องยามาตะ นากามาสะ ที่กระจายในหมู่ชาวญี่ปุ่น
อันเนื่องมาจากตำราวิชาการและนิยายที่เกี่ยวข้องเขา เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดหมู่บ้าน
ญี่ปุ่นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและศูนย์วัฒนธรรมไทย-ญี่ปุ่นที่จังหวัดนครศรีธรรม
ราช นอกจากนี้เรื่องราวของยามาตะ นากามาสะที่แปลเป็นภาษาไทย เช่น *ความ
สัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น 600 ปี* โดย อิชิติ โยเนะโอะ และโยชิโกะวะ โทชิฮารุ หรือนิยาย *สุ
แดนสยาม ยามาตะ นากามาสะ* โดย เอนโด ชูซากุ แปลโดย บุชบา บรรจจมนณี ทำ
ให้คนไทยสนใจค้นคว้าเรื่องของ ยามาตะ นากามาสะ เพิ่มขึ้น เช่น *ยามาตะ นากา
มาสะ ขุนนางซามูไรแห่งกรุงศรีอยุธยา* ที่เรียบเรียงโดย วันเฉลิม จันทรากุล

สรุป

ยามาตะ นากามาสะ เป็นบุคคลจริงในอดีตหรือไม่ เป็นคำถามที่ผู้เขียน
ละไว้ เนื่องจากข้อจำกัดที่ไม่อาจเข้าถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้น แต่การที่
เรื่องราวของยามาตะ นากามาสะ เป็นที่รู้จักทั้งในหมู่ชาวญี่ปุ่นและชาวไทย
ประกอบกับมีนักวิชาการญี่ปุ่นบางคนตั้งข้อสงสัย ทำให้ผู้เขียนฉกฉวย (ทั้งที่ผู้เขียน
เคยเขียนเรื่องยามาตะ นากามาสะ โดยไม่ได้ฉกฉวยมาก่อน) และได้เขียนเรื่องราว
ยามาตะ นากามาสะ เฉพาะมิติที่เป็นปรัมปรานิทานในงานสัมมนาครั้งนี้

ปรัมปรานิทานเรื่องยามาตะ นากามาสะ ได้มีผู้ให้ความเห็นมาแล้วว่า ถูก
ใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองและการทหาร แต่จากการศึกษาของผู้เขียนพบ

ว่า ปฐมปรานิทานเรื่องนี้มิได้ทำหน้าที่ที่หยุดนิ่ง แต่มีพลวัตตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในยุคที่สังคมไทยก้าวเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ปฐมปรานิทานเรื่องยามาตะ นากามาสะ จึงถูกใช้ในเชิงเศรษฐกิจ นับว่าปฐมปรานิทานเรื่องนี้ได้สื่อถึงจิตวิญญาณแห่งยุคปัจจุบัน

ท้ายที่สุด ผู้เขียนใคร่ย้อนกลับไปพูดถึงคำถามเชิงปรัชญา เพื่อยืนยันว่าความรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต แม้ว่าสิ้นสุดลง แต่อดีตที่เป็นคำพูด พฤติกรรมและความคิด ยังคงสืบเนื่องต่อมาถึงปัจจุบัน นักประวัติศาสตร์ที่เชื่อว่า ความรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ โดยวิธีการศึกษาจากสารทางประวัติศาสตร์ (Historical Statement)³⁶ เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และแม้ว่านักประวัติศาสตร์มีจุดอ่อนที่ไม่สามารถยืนยันว่าเหตุการณ์ที่เขียนขึ้นเป็นความจริงแท้แน่นอน แต่หลักฐานที่เป็นจริงที่หาได้ เปรียบเสมือนปลาที่วางไว้บนแผงของคนขายปลา แต่ยังมีปลาที่ว่ายอยู่ในมหาสมุทรอันกว้างใหญ่³⁷ ความจริงที่ค้นพบจึงเป็นข้อเท็จจริงที่เสมือนปลาบนแผง จนกว่าจะหาหลักฐานใหม่ที่ทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนไป

ตัวอย่างเรื่องยามาตะ นากามาสะ อาจทำให้นักประวัติศาสตร์ต้องระมัดระวังในการตรวจสอบข้อมูล และทำให้ผู้สนใจตระหนักถึงพลังอำนาจแห่งอดีตที่มีผลต่อสังคมปัจจุบัน

เชิงอรรถ

¹ บทความนี้บรรยายในงานสัมมนาวิชาการ เรื่อง "โลกของอิสลามและมุสลิมในอุษาคเนย์" ระหว่างวันที่ 28 - 29 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงแรมทวินโลดจ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช.

² Myth มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก Mythos ซึ่งหมายถึงการพูด เรื่องราว หรือโครงเรื่อง และอาจหมายถึง นิยายเก่าแก่ที่อธิบายเหตุการณ์เกี่ยวกับวีรบุรุษ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ความลึกลับ ความคิด ความเชื่อ และอุดมคติ ที่มีพื้นฐานไม่สมเหตุสมผล.

³ ตัวอย่างเช่น วันเฉลิม จันทรากุล. (2546). ยามาตะ นากามาสะ : ขุนนางชาโมไร แห่งกรุงศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ : มาลัย; และขุนเจนจบจานจิน. (2534, มกราคม). ไสเชิน ขุมทรัพย์ยามาตะ. ศิลปวัฒนธรรม. 12(3) : 124 -132.

⁴ สรยุทธ ศรีวรกุล. (2532, มกราคม-กุมภาพันธ์). ประวัติศาสตร์เป็นนวนิยายที่สร้างขึ้นจากหลักฐานจริงหรือ?. ภาจรายสาร. 18(1) : 86.

⁵ แหล่งเดิม. หน้า 87.

⁶ อ่านเพิ่มเติมใน Discovery, Logic of. (2000). Concise Routledge Encyclopedia of Philosophy. p. 213.

⁷ สุเทพ สุนทรภัสส์. (2519). ความสำนึกเกี่ยวกับอดีตของมนุษย์. ใน ปรัชญาประวัติศาสตร์. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ; และ สุชาติ สวัสดิ์ศรี, บรรณาธิการ. หน้า 97. (อ้างอิงจาก Herbert J. Muller. (1963). The Uses of the past. p. 38).

⁸ แหล่งเดิม. หน้า 97.

⁹ สรยุทธ ศรีวรกุล. (2532). เล่มเดิม. หน้า 87. ผู้เขียนอธิบายเพิ่มเติมจากสรยุทธ ได้ว่า ความคิดนี้สืบเนื่องจากบรรยากาศสังคมแห่งความรู้ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่ได้พยายามทำให้ศาสตร์ของตนเป็นวิทยาศาสตร์ จึงต้องการความรู้ทางประวัติศาสตร์ที่แน่นอนแบบวัตถุวิสัย (Objective) นอกจากนี้ในยุคนี้ยังมีผู้โต้แย้งความเลิกลอยของข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์อีกด้วย.

¹⁰ อ่านเพิ่มเติมใน Constructivism. (2000). ใน Concise Routledge Encyclopedia of Philosophy. p. 171.

¹¹ ดนัย ไชยโยธา. (2527). **ประวัติศาสตร์นิพนธ์** 1. หน้า 271.

¹² สรยุทธ ศรีวรกุล. (2532). **เล่มเดิม**. หน้า 88.

¹³ วิณา เอี่ยมประไพ. (2535). **หลักฐานทางประวัติศาสตร์**. หน้า 25. (อ้างอิงจาก Fon W. Boardaman Jra. (1965). *History and Historian*. p. 83.

¹⁴ **แหล่งเดิม**. หน้า 7. (อ้างอิงจาก Robin George Collingwood. (1959). *The Idea of History*. p. 9.

¹⁵ อี.เอช. คาร์. (2525). **ประวัติศาสตร์คืออะไร**. แปลโดย ชาติชาย พจนานานนท์. หน้า 5.

¹⁶ อธิธิ โยเนะโอะ และโยชิกาวะ โทริฮารุ. (2542). **ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น 600 ปี ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2**. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสายชล วรรณรัตน์ บรรณาธิการ. หน้า 49.

¹⁷ **แหล่งเดิม**. หน้า 49.

¹⁸ Yano Toru. (1991). "Yamada Nagamasa Shinwa no kyomou" in *KoZa : Tonan Ajia-gaku*, Vol. 10. pp. 83-85.

¹⁹ *Ibid.* p. 85.

²⁰ วัศยม (โดยผู้เขียนบทความ)

²¹ Yano Toru. (1991). "Yamada Nagamasa Shinwa no kyomou" in *KoZa : Tonan Ajia-gaku*, Vol. 10. pp. 85-86.

²² อธิธิ โยเนะโอะ และโยชิกาวะ โทริฮารุ. (2542). **เล่มเดิม**. หน้า 49.

²³ **แหล่งเดิม**. หน้า 49.

²⁴ **แหล่งเดิม**. หน้า 50.

²⁵ **แหล่งเดิม**. หน้า 50.

²⁶ **กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1**. (2537). องค์การค้ำของคุรุสภา. หน้า 299.

²⁷ **ผู้สนใจอ่านเพิ่มเติมได้ใน ประชุมพงศาวดาร ฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม 1**. หน้า 290-351.

²⁸ อธิธิ โยเนะโอะ และโยชิกาวะ โทริฮารุ. (2542). **เล่มเดิม**. หน้า 50. อ้างจากการสันนิษฐานของอิวาโอะ เซะ อิตอิ ว่า ยามาตะ นากามาสะ เดินทางมายังอยุธยา จนกระทั่งได้เป็นออกญาเสนาภิมุข เมื่อ พ.ศ. 2171.

²⁹ ประชุมพงศาวดาร ฉบับกาญจนากิเชก เล่ม 1. หน้า 290-351.

³⁰ แหล่งเดิม. หน้า 293. ออกญาภักโหมได้เห็นว่าล้อมออกญาเสนาภิมุขเป็นพรรคพวกด้วยเช่นกัน.

³¹ เมื่อครั้งออกญาเสนาภิมุขได้รับตำแหน่งเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ออกญาภักโหมได้ให้ของกำนัลมีค่าเงินเต็มลำเรือ ออกญาเสนาภิมุขนั่งเรือเกือบถึงบ้านเกิดพายุ ถ้ำทหารญี่ปุ่นไม่กระโดดลงไปใต้น้ำแล้วใช้บ่าประคองเรือไว้ ไม่เช่นนั้นคงจมน้ำตายไปพร้อมทั้งของกำนัล คนไทยที่เห็นเหตุการณ์นี้กล่าวขวัญว่าเป็นลางร้าย ใน ประชุมพงศาวดาร ฉบับกาญจนากิเชก เล่ม 1. หน้า 329.

³² อธิธิ โยณะโอะ และโยชิกาวะ โทริฮารุ. (2542). เล่มเดิม. หน้า 50.

³³ อธิธิ โยณะโอะ และโยชิกาวะ โทริฮารุ. (2542). เล่มเดิม. หน้า 50. นอกจากเรื่อง ยามาตะ นากามาสะ แห่งสยามแล้ว ยังมีเรื่องจาริกาทาระ โอฮารุ (Jarigatara Oharu) ฮันซาเอมอน (Hunzaemon) แห่งลูกซอน และฮาริม่าโอ (Harimao) แห่งมาเลย์ ชาวญี่ปุ่นเหล่านี้เป็นบุคคลที่ใช้ชีวิตอยู่ในดินแดนทางตอนใต้.

³⁴ แหล่งเดิม. หน้า 53.

³⁵ พรรณีย์ วิชชาชู. "แปซิฟิกพลอรั ที่บ้านเกิดออกญาเสนาภิมุข" กสิกร. รายงานพิเศษ ปีที่ 77 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน, 2547).

³⁶ แกมสุข นุ่มนนท์. (2545). เจาะเวลาหาอดีต หลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทย. หน้า 89.

³⁷ อี. เอช. คาร์. (2525). เล่มเดิม. หน้า 22.

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

กฎหมายตราสามดวง เล่ม 1. (2537). กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของครุสภา.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, บรรณาธิการ. (2544). *อยุธยากับเอเชีย*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

दनัย ไชยโยธา. (2527). *ประวัติศาสตร์นิพนธ์ 1*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

แกมสุข นุ่มนนท์. (2545). *เจาะเวลาหาอดีต หลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม 1. (2542). กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

พลับพลึง มูลศิลป์. (2523). *ความสัมพันธ์ไทย-ฝรั่งเศส สมัยอยุธยา*. กรุงเทพฯ : ดวงดีการพิมพ์.

มานพ ดาวรัตน์สกุล. (2536). *ขุนนางอยุธยา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วันเฉลิม จันทรากุล. (2546). *ยามาคะ นากามาสะ ขุนนางซามูไรแห่งกรุงศรีอยุธยา*. กรุงเทพฯ : มาลัย.

วินา เขียมประไพ. (2535). *หลักฐานทางประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สุเทพ สุนทรภัสส์. (2519). "ความสำนึกเกี่ยวกับอดีตของมนุษย์," ใน *ปรัชญาประวัติศาสตร์*. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสุชาติ สวัสดิ์ศรี, บรรณาธิการ. หน้า 69-98. พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ม. : ม.ป.พ.

อิชิอิ โยเนะโอะ และโยชิโกะวะ โทชิยาสุ. (2542). *ความสัมพันธ์ ไทย-ญี่ปุ่น 600 ปี*. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสายชล วรรณรัตน์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

อี.เจซ. คาร์. (2525). ประวัติศาสตร์คืออะไร. แปลโดย ซาติชาย พณานานนท์. พระนคร: อักษรเจริญทัศน์.

เอกสารของฮอลันดาสมัยกรุงศรีอยุธยา. (2541). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

เอนโด ชูซากุ. (2549). สูแดนสยาม ยามาตะ นางามาสะ. แปลโดย บุษบา บรรจงมณี. กรุงเทพฯ : เนชั่นบุ๊คส์.

วารสารภาษาไทย

ขุนเจนจบงานจีน. (2534, มกราคม). "โยเซิน ชุมทรัพย์ยามาตะ". ศิลปวัฒนธรรม. 12(3) : 124-132.

ชาติ ศิลปวิจารณ์. (2545, มิถุนายน). "ขามูโร ยามาตา ออกญาเสนาภิมุข พระยานครศรีธรรมราช," ด้วย/ตุนพิเศษ. 28(328) : 90-96.

พรณีย์ วิชชาชู. (2547, มีนาคม-เมษายน). "แปซิฟิกพลอรา ที่บ้านเกิดออกญาเสนาภิมุข," กสิกร. 77(2) : 86-95.

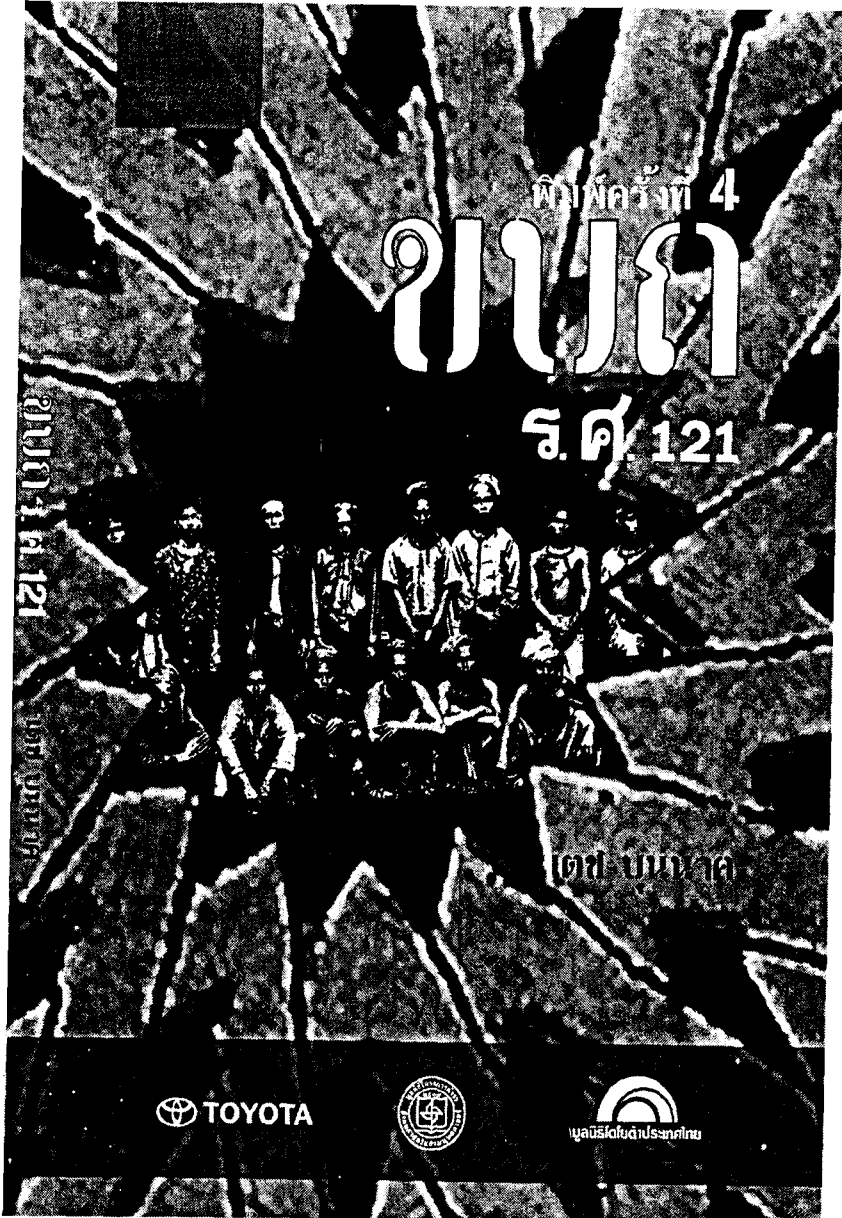
สรยุทธ ศรีวรกุล. (2532, มกราคม-กุมภาพันธ์). "ประวัติศาสตร์เป็นนวนิยายที่สร้างขึ้นจากหลักฐาน จริงหรือ?" ปาจารย์สาร. 18(1) : 86.

หนังสือภาษาอังกฤษ

Musgrave, Alan. (1993). Common Sense, Science and Scepticism : A historical introduction to the theory of knowledge. New York: Cambridge University Press.

Powell, Barry.B. (1995). Classical Myth. New Jersey: Prentice-Hall.

Toru Yano. (1991) "Yamada Nagamasa Shinwa no kyomou" in KoZa :Tonan Ajia -gaku, Vol. 10. Tokyo : Kobundo.

พิภพครั้งที่ 4

ขบถ

ร.ศ. 121

ร.ศ. 121

เต๋อ บามาตะ

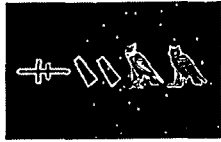

มูลนิธิพัฒนาประเทศไทย

พลับพลึง คงชนะ

19

บามาตะ นากามาสะ ท็อบุซา และ นครศิธรรมราชา

สยาม SIAM

ประเทศของเราวมเลือดเนื้อชาติเชื้อ

ไทย/ไท ลาว คนเมือง คนอีสาน มอญ เขมร กูย แต่จิว
กะ กวางตุ้ง ชกเกี้ยน ไทหล้า จาม ขวา มลายู ซาไก
มอแกน ทมิฬ ปาทาน ซิกซ์ เปอร์เซีย อาหรับ ฮ่อ พวน
ไทดำ ผู้ไท ชิ่น ยอง ไส้ เวียดนาม ลัวะ ม้ง เย้า กะเหรี่ยง
ปะหล่อง มูเซอ อะข่า กำมู มลาบรี ของ บรู ญีซกู
ฝรั่ง (ชาติต่างๆ) แขก (ชาติต่างๆ) ลูกผสม/ลูกครึ่งต่างๆ
อีกมากมายกว่า 50 ชาติพันธุ์ ฯลฯ

A Modern Nation

www.petitiononline.com/SIAM2008/petition.html
www.petitiononline.com/siam2007/petition.html

เลขอนุญาต ที่ ศ. ๖/๒๕๑๙

เลขที่คำขอ ที่ ๖/๒๕๑๙

ใบอนุญาตจัดตั้งสมาคมหรือองค์การ

ตามที่
ได้ขอใบอนุญาตจัดตั้ง
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- นายป๋วย อึ๊งภากรณ์
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
๑. ส่งเสริมการจัดทำตำราภาษาไทยในแขนงสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งระดับมหาวิทยาลัย และก่อนมหาวิทยาลัย
 ๒. เผยแพร่ตำราของมูลนิธิในหมู่ผู้สอนวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ที่วราษอาณาจักร
 ๓. ส่งเสริมการเรียบเรียงงานวิจัย และตำราชั้นสูง และรวบรวมเอกสาร ทางวิชาการออกตีพิมพ์
 ๔. ส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
 ๕. ไม่ทำการค้ากำไร และไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง

และมีที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร นั้น

กรมการศาสนาได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ดำเนินการจัดตั้งได้ และขอให้ปฏิบัติตามคำสั่งและ ข้อบังคับของกรมการศาสนา โดยเคร่งครัด

อนุญาต ณ วันที่ ๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๙

(นายวัชร เวียมโรติ)
อธิบดีกรมการศาสนา

จัดโดย

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย, บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด

ร่วมกับ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มวล., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มธ., สถาบันไทยคดีศึกษา มธ., หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ด้านการบัญชีและบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มธ., สมาคมจดหมายเหตุสยาม และ กองทุนจิตร์ ภูมิศักดิ์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, สถาบันทักษิณคดีศึกษา มท., วิทยาลัยนานาชาติปริทัศน์ พนมยงค์ มธ., ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร